

Läs- och skrivsvårigheter i klassrummet

En kvalitativ studie av insatser för elever med läs-
och skrivsvårigheter i skolan.

Michaela Ljung

GYMNASTIK- OCH IDROTTSHÖGSKOLAN
Självständigt arbete avancerad nivå 89:2018
Ämneslärarprogrammet:2014-2019
Handledare: Pia Lundqvist Wanneberg/ Bengt Larsson
Examinator: Suzanne Lundvall

Reading and writing disability in the classroom.

A qualitative study of the efforts for students with
reading and writing disabilities in school

Michaela Ljung

THE SWEDISH SCHOOL OF SPORT AND HEALTH SCIENCES

Master Degree Project: 89:2018

Teacher Education Program: 2014-2019

Supervisor: Pia Lundqvist Wanneberg/Bengt Larsson

Examiner: Suzanne Lundvall

Sammanfattning

Syfte och frågeställning: Syftet med denna studie är att undersöka hur lärare i idrott och hälsa, naturkunskap och samhällskunskap uppmärksammar och resonerar kring arbetet med elever med läs- och skrivsvårigheter. De fyra frågeställningar studien är baserad på är: 1. Hur uppmärksammar och arbetar lärare inom idrott och hälsa, jämfört med lärare i andra kärnämnen med läs- och skrivsvårigheter? 2. Vilken hjälp får eleverna av skolan/lärarna utifrån sina svårigheter? 3. Hur arbetar lärarna med läs- och skrivsvårigheter utifrån läroplanen? 4. Gör lärarna medvetna metodval för att främja lärandet bland elever med läs- och skrivsvårigheter och hur ser denna eller dessa metoder ut?

Metod: Datainsamlingsmetoden har bestått av kvalitativa intervjuer av semistrukturerad karaktär. Val av skola och intervjuade lärare gjordes genom ett bekvämlighetsurval där tillgänglighet hos lärarna var avgörande. Som teoretiskt ramverk har studien utgått från läroplansteorin och ramfaktorteorin.

Resultat: Resultatet visar att lärarna i idrott och hälsa uppmärksammar svårigheterna genom att eleverna exempelvis upprepar samma frågor flera gånger och att eleverna inte hänger med medan lärarna i andra ämnen uppmärksammar svårigheterna vid skriv- och läsövningar. Idrottslärarna arbetar med eleverna på ett mer flexibelt sätt än de i de andra ämnena där främsta resursen att tillgå är digitala hjälpmedel i form av exempelvis datorer. Läroplanen spelar stor roll i utformandet av undervisningen och arbetet med läs- och skrivsvårigheter. Lärarna använder sig av olika metoder, bland annat genom digitala hjälpmedel för att ge extra stöttning till elever med läs- och skrivsvårigheter.

Slutsats: Studiens resultat visar på en viss skillnad i hur lärarna i de olika ämnena arbetar för att identifiera, uppmärksamma och tillgodose behoven hos elever med läs- och skrivsvårigheter. Utifrån lärarnas svar finns skillnader mellan lärarna i idrott och hälsa och övriga lärare avseende hur de arbetar på transformerings- och realiseringsarenan. Idrottslärarna arbetar mer flexibelt med eleverna och utformningen av undervisningen ser annorlunda ut jämfört med lärarna i de andra ämnena. Gemensam nämnare är att lärarna känner sig otillräckliga.

Summary/Abstract

Aim: The aim of this study is to examine how teachers in physical education and health, natural sciences and social sciences pay attention and reason about the work with students with reading and writing disabilities. The four questions the study is based on are: 1. How do teachers in physical education and health, compared to other core subjects, pay attention to and work with reading- and writing disabilities? 2. What help do the students get from the school/teachers based on their disabilities? 3. How do the teachers work with reading and writing disabilities based on the curriculum? 4. Do the teachers make conscious choices of methods to support learning among students with reading and writing disabilities and how does this or these methods look?

Method: The data collection method consisted of qualitative interviews of a semi-structured nature. The choice of schools and interviewed teachers was made through a convenience selection where accessibility of the teachers was crucial. The theoretical framework for this study has been based on curriculum theory and frame factor theory.

Result: The results of the study shows a certain difference in how the teachers in the various subjects work to identify, pay attention and meet the needs of students with reading and writing difficulties. Based on the teachers' answers you can see a clear pattern from the curriculum and frame factor theory that influence the teachers' way of teaching, and the interaction between the teachers and the students. The design of the teaching, the students' reaction influence the teachers who absorbs and revises. The teachers also use different methods, for instance through digital aids to promote learning among students with reading and writing difficulties.

Conclusion:

The results of the study show a difference in how teachers in the different subjects work to identify, pay attention to and meet the needs of students with reading and writing difficulties. Based on the teachers' answers there is a difference between the teachers in physical education and health and the other teachers in how they work on the transformation- and realization arena. Physical education and health teachers work more flexible with the students and the design of the teaching looks different compared to the teachers in the other subjects. The common denominator is that the teachers feel inadequate.

Innehåll

1 Inledning	1
1.1 Introduktion	1
2. Bakgrund.....	2
2.1 Läs- och skrivsvårigheter.....	2
2.1.2 Läroplanen angående läs- och skrivsvårigheter.....	3
2.2 Forskningsläge	3
2.2.1 Viktiga element för elevers lärande	3
2.2.2 Undervisningen och dess betydelse för elever med läs- och skrivsvårigheter	4
2.3 Teoretiska utgångspunkter.....	6
2.3.1 Ramfaktorteorin.....	6
2.3.2 Läroplansteori	7
2.4 Syfte och frågeställningar	9
3 Metod.....	9
3.1 Metodval	9
3.2 Urval	10
3.3 Introduktion av de intervjuade lärarna.....	10
3.4 Datainsamling och bearbetning av data	11
3.5 Tillförlitlighetsfrågor	12
3.6 Forskningsetiska principer.....	13
4 Resultat	13
4.1 Att uppmärksamma och arbeta med läs- och skrivsvårigheter.....	14
4.1.1 Utmaningar i undervisningen med elever som har läs- och skrivsvårigheter.....	16
4.2 Skolans möjlighet att hjälpa elever med läs- och skrivsvårigheter.....	17
4.3 Lärarnas arbete med läs- och skrivsvårigheter utifrån läroplanen.....	20
4.4 Medvetna metodval för att främja lärandet bland elever med läs- och skrivsvårigheter.	21
5. Analys.....	22
6 Diskussion.....	23
6.1 Att uppmärksamma och arbeta med läs- och skrivsvårigheter.....	24
6.2 Skolans möjligheter att hjälpa elever med läs- och skrivsvårigheter.....	24
6.3 Lärarnas arbete med läs- och skrivsvårigheter utifrån läroplanen.....	25

6.4 Medvetna metodval för att främja lärandet bland elever med läs- och skrivsvårigheter	25
6.5 Slutsats	26
6.6 Metoddiskussion	27
6.7 Fortsatt forskning	28
Käll- och litteraturförteckning	29
Bilagor	32
Bilaga 1	32
Bilaga 2	34

1 Inledning

1.1 Introduktion

Ungefär en femtedel av Sveriges barn har läs- och skrivsvårigheter (www.spsm.se)
Många elever som har läs- och skrivsvårigheter får inte tillgång till den hjälp och de hjälpmedel som finns. Detta kan bero på skolans ekonomi men även på att lärarnas möjlighet att få ta del av de resurser och specialpedagoger som ska finnas är begränsande. (Moats, 2009; snow, Burns & Griffin, 1998)

Många elever blir tagna ur sina klasser för att sitta i mindre grupper med en resurslärare eller en specialpedagog. Det finns ett antal studier från USA som visar att elever som blir tagna ut ur större grupper till mindre oftast blir isolerade och att detta kan få en negativ inverkan på deras lärande och på längre sikt påverka deras betyg till det sämre. Många elever kan få hjälp hemma av föräldrar som själva har en akademisk bakgrund, men det finns även elever som saknar den möjligheten. Därför är det viktigt att skolan kan hjälpa de elever som har svårigheter med att läsa och skriva. Oftast har elever med läs- och skrivsvårigheter också sämre självförtroende, och resultatet kan bli att dessa elever inte hänger med eller uppfattar uppgifterna lika bra som sina kamrater i klassrummet. Detta kan påverka elevernas självförtroende, de kan känna att de inte förstår eller hinner med i samma utsträckning som klasskamraterna. (Moats, 2009; Snow, Burns & Griffin, 1998)

Det är en pedagogisk utmaning som lärare att kunna identifiera var varje elev befinner sig i läs- och skrivprocessen för att kunna bedöma och ge rätt insatser i deras utveckling. Läraren är den viktigaste faktorn i utmaningen till optimal utveckling för dessa elever. (Hattie, 2009; Seidel & Shavelson, 2007)

Genom att från tidig ålder ge eleverna med läs- och skrivsvårigheter rätt grund och tillgång till digitala hjälpmedel kan dessa elever få hjälp och möjlighet att hänga med i samma takt som de andra i klassrummet (Björk & Liberg, 1996) Många elever förstår inte varför de inte hänger med och detta kan i många fall leda till att eleverna tror att de inte kan något eller är ointelligenta på något sätt (Björk& Liberg, 1996)

2. Bakgrund

I denna del ges en kortfattad beskrivning av läs- och skrivsvårigheter samt begreppet dyslexi. Därefter ges en beskrivning av vad läroplanen anger när det gäller elever som är i behov av särskilt stöd.

2.1 Läs- och skrivsvårigheter

Läs- och skrivsvårigheter omfattar alla elever som har svårigheter med att läsa eller skriva, oavsett orsak. Läs- och skrivsvårigheter kan uppstå på en rad olika sätt, till exempel genom syn- och hörselproblem, kulturell- och språklig understimulering, språkstörning, bristfällig undervisning, emotionella problem, bristande kunskaper i det svenska språket, men även dyslexi. Elever med dyslexi stöter oftast på hinder vid läsning, svårigheterna grundar sig i att kunna avkoda och ta sig automatiskt mellan bokstäver och talljud. De största problemen grundar sig i att de läser fel, utelämnar ord eller hakar upp sig på orden. Genom att sätta in hjälp tidigt kan hindren reduceras. (Lundgren 2006, s. 4–7)

Enligt Lundgren (2006) är ett av skolans absolut viktigaste arbete att lära barn läsa och skriva då skriftspråket har stor betydelse när det bland annat kommer till att vilja vidareutbilda sig efter gymnasiet eller söka jobb. Lundgren menar även att alla barn behöver en grund att stå på från början efter de har gått ut grundskolan, då många utbildningar kräver att läs- och skrivkunnighet. Barn är olika och för många är det svårare med läs- och skrivinläring än för andra. Lundgren (2006) skriver att barn som har svårigheter med att lära sig läsa och skriva oftast har en försenad och bristfällig utveckling av sitt sinne för fonologi, det vill säga språkljud (Lundgren 2006, s.4–7)

Alla barn som har läs- och skrivsvårigheter behöver inte ha dyslexi. Det finns en rad orsaker som bidrar till de olika svårigheter som barn kan uppleva när de ska lära sig läsa och skriva. Stadler (1994) tar upp ett exempel vid bristfällig undervisning och menar att när det brister i undervisningen (att den inte är anpassad för elever med läs- och skrivsvårigheter) kan orsakerna tydligt ses. Men så är det inte med dyslexi, dyslexin framstår som helt oförklarlig trots ett typiskt mönster som kan kännas igen. (Stadler 1994)

Glentlow (2006) tar upp att om det finns skillnader mellan elevens verbala förmåga och deras läs- och skrivförmåga kan det antas finnas läs- och skrivsvårigheter. Han menar även att det är viktigt som lärare att vara försiktig med begreppet dyslexi för elever som har problem med att

läsa och skriva. En lärare kan själv inte fastställa diagnosen utan eleven måste utredas. Termen dyslexi kan användas först när en elev har blivit diagnostiserad (Glentlow, 2006)

2.1.2 Läroplanen angående läs- och skrivsvårigheter

Läroplanens budskap är tydligt, alla har rätt till en likvärdig utbildning. Med likvärdig utbildning menas att läraren är flexibel vilket innebär att hänsyn till elevernas olika förutsättningar och behov ska tas samt att användning av olika metoder görs för att nå detta mål med utbildningen. Alla som arbetar i skolan ska stödja och uppmärksamma elever som är i behov av särskilt stöd och utefter deras förmågor ta fram en studieplan för att nå målen. Läroplanen säger att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. (Skolverket, 2011)

I skollagen står:

Elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav eller kravnivåer som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser.

(Skollagen, 2018)

2.2 Forskningsläge

Det finns en hel del forskning gjord om läs- och skrivsvårigheter, speciellt internationellt men även nationellt. Urvalet har skett i relation till uppsatsens syfte och innehåller både nyare och äldre forskning, för att ge perspektiv och visa på förändringar som skett. Jag fann ingen forskning kring läs- och skrivsvårigheter inom idrott och hälsa.

2.2.1 Viktiga element för elevers lärande

Ett flertal studier tyder på att välutbildade och skickliga lärare har en större påverkan på elevers lärande och utveckling än lärare som inte är lika skickliga eller välutbildade (se exempelvis Darling- Hammond, 2000; Darling- Hammond & Barnsford, 2005). En studie av Gustavsson och Myrberg (2002) visar hur elevers resultat kan härledas till kompetensen hos läraren. Lärarens undervisning är något som flertalet andra studier har pekat ut som den

viktigaste och mest centrala faktorn för elevers prestationer (Barber & Mourshed, 2007; Seidel & Shavelson, 2007).

Med hjälp av metaanalys har Hattie (2009) visat att goda elevresultat ofta styrs av den enskilda lärarens kvalitet och inte av resurser i form av fina lokaler, mindre elevgrupper eller nya läroplaner. Hattie (2009) framhåller att skickliga lärare besitter, förutom ämneskunskap, en förmåga att i undervisningen kunna utnyttja sina kunskaper. Lärarens vilja att hjälpa eleverna att utvecklas, förmågan att anpassa metoder efter elevernas behov samt det personliga intresset och relationen till eleverna är egenskaper som Hattie (2009) framhåller som de mest centrala hos en lärare.

Vikten av att det som sker i praktiken kopplas till det teoretiska utbildningsinnehållet är något som Moats (1999) betonar, vilket även stöds av andra forskare (se exempelvis Risko et al, 2008; Snow & Juel, 2007; Torgesen, 2005, s. 252–288) Lärarutbildningen ska, enligt Moats, baseras på organiserad prövad kunskap. Moats (1999) påpekar även vikten av att lärare som ska undervisa i läsning vidareutbildas. Aspekter som Moats (1999) lyfter fram när det gäller lärares kompetens inom läs- och skrivundervisningen är:

- Förståelse för språkets struktur.
- Tillämpning av bästa praxis för alla aspekter av läsundervisning och användning av beprövad, tillförlitlig och ändamålsenlig utvärdering av klassrumsundervisningen.
- Förståelse för psykologin i läs- och skrivinlärningen och för den vidare läs- och skrivutvecklingen. (Moats 1999, s. 379–399.)

Av läraren krävs att undervisningens innehåll och undervisningsformer är både teoretiska och praktiska samt att denne har en förmåga att förstå /uppfatta individer och klassrumssituationer.

2.2.2 Undervisningen och dess betydelse för elever med läs- och skrivsvårigheter

En undervisning som bygger på en organiserad, testad och i praktiken prövad kunskap och som utförs av en lärare på ett konsekvent och organiserat vis har gjort att många elever lärt sig läsa och skriva, något som de annars aldrig skulle gjort (Wolff, 2006, s. 8–11)

Enligt en rad studier har barn som befinner sig i riskzonen för att misslyckas med läsinlärning blivit hjälpta av en forskningsgrundad läsundervisning. Ansvaret att utveckla barns läsförmåga och att identifiera elever som kan få svårigheter med sin läsutveckling ligger på förskolan och skolan menar Moats (1999).

Elever som har läs- och skrivsvårigheter präglas ofta av ett dåligt självförtroende och att de på grund av sina läs- och skrivsvårigheter kan få en känsla av att inte vara bra nog och att de heller inte kan bli bra eller utvecklas. Studier har visat att självförtroendet är bättre hos elever med en bra läsförmåga än de med läs- och skrivsvårigheter. För att elever ska kunna utveckla sin läsförmåga är det viktigt att sätta in rätt hjälp från start (Taube, 1987).

Redan i ett tidigt stadium kan det ses hur språkets struktur i undervisningen har en påverkan på inlärningsprocessen och hur stor betydelse det har hos elever med läs- och skrivsvårigheter Moats (1994, s. 80-85). Att redan i tidig ålder ställa krav på läsundervisningen och sätta in rätt hjälp framhäver Moats (1994, s. 80-85) som viktigt. Att under lärarutbildningen enbart få lära sig baskunskaper räcker inte. Det krävs att lärare använder sig av och behärskar språkets nyanser i själva undervisningen.

Det finns studier som pekar på ett direkt samband mellan lärarens kunskaper inom läs- och skrivsvårigheter och hur elevernas läs- och skrivförmåga har utvecklats. En longitudinell studie gjord på en grundskola i USA av Moats och Forman (2003, s. 23–45) undersökte sambandet mellan lärarens kunskaper om läs- och skrivsvårigheter och elevernas läsprestationer och deras utveckling samt sambandet mellan lärare och elev och vikten av att i ett tidigt stadium identifiera och fånga upp elever.

Moats (2009) har även studerat sambandet mellan undervisningsteknik och kunskaper i praktiska och andra ämnen samt påverkan och utveckling hos elever (Moats. 2009 s. 379–399).

Lärarens kunskaper och undervisningsteknik i praktiska och andra ämnen och elevers påverkan samt utveckling och sambandet där emellan har Moats (2009 s. 379–399) studerat. Moats (2009 s. 379–399) har även sammanfattat forskning som gjorts om lärares kunskaper och praktiska erfarenheter inom läs- och skrivsvårigheter och elevers prestationer där en rad amerikanska studier varit inriktade på att minska läs- och skrivsvårigheter och betonat vikten av att i ett tidigt skede sätta in insatser på flera plan. De insatser som Moats (2009) lyfter fram är:

- Semantisk medvetenhet (vad ord och meningar betyder)

- Pragmatisk medvetenhet. (medvetenhet om hur språket används)
- Fonologi (hur språkljud fungerar inom språkssystemet)
- Morfologi (ett område i lingvistik som inriktas på studier av former och bildandet av ord i ett språk)
- Diskursmedvetenhet (tal, argument eller konversationer)
- Syntaktisk medvetenhet (medvetenhet om satsbyggnad)

(Moats 2009, s. 379–380)

För att i ett tidigt skede hjälpa fler elever och få en förbättring måste lärarna besitta en bra förmåga att organisera och genomföra undervisning. Dock finns det en problematik med att förebygga och tidigt sätta in hjälp för elever i riskzonen för läs- och skrivsvårigheter. Lärares undervisningsmetod är inte avgörande för hur elever presterar. En bra förmåga att identifiera elevers styrkor och svagheter och därefter arbeta fram en undervisningsplanering anpassad till elevers olika behov är det viktiga enligt Moats (2009 s. 379–399).

Sammanfattning

Forskningen visar att det är många elever med läs- och skrivsvårigheter som inte får ta del av de hjälpmedel som finns. Detta kan bland annat bero på lärarnas tidsbrist och/eller att de inte får hjälp eller resurser av skolan. En del skolor har inte råd att köpa in olika hjälpmedel vilket i slutändan påverkar elevernas förmåga att tillgodogöra sig undervisningen.

2.3 Teoretiska utgångspunkter

Studiens teoretiska ramverk består av läroplansteori och ramfaktorteori. Dessa teorier har använts för att tolka resultatet. Nedan följer en redogörelse för dessa.

2.3.1 Ramfaktorteorin

Urban Dahllöf presenterade ramfaktorteorin för ca 50 år sedan (Lindblad, Linde & Naeslund 1999, s.93). Ramfaktorteorin har sin grund i hur utbildning och undervisning begränsas och

sker inom vissa ramar (Lundgren 1991, s.230). För att förklara hur tid och läroplaner kan påverka och begränsa undervisningen används ramfaktorteori (Lundgren, Säljö & Liberg 2014). Med ram menas faktorer som ligger utanför lärarnas möjligheter att påverka men som de facto påverkar undervisningen (Lundgren, 1989, s. 233).

Lindblad, Linde & Naeslund (1999, s.98) har fortsatt att utveckla ramfaktorteori och en enkel beskrivning de tagit fram är att se ramfaktorteori som tredelad:

ramar → process → resultat

Med detta menas att undervisningen begränsas och styrs utifrån vilka politiska och pedagogiska beslut som är fattade, exempelvis beslut om budget, läroplan och hur detta sätter ramar för hur undervisningen måste anpassas och vad detta leder till för resultat. Dessa ramar och faktorer har stor påverkan på lärarens möjligheter att utforma sin undervisning. Tidtillgång, gruppstorlek, lärarens kunskaper, undervisningsmaterial och regler är också exempel på ramverk som kan begränsa undervisningen (Lundvall & Meckbach 2008, s.345–364).

Lundgren (1989) har byggt vidare på Dahllöfs teori och gjort en uppdelning av de olika ramarna i tre kategorier: konstitutionella, organisatoriska och fysiska ramar.

Han beskriver hur konstitutionella ramar utgörs av exempelvis skollagen och skolans styrdokument och hur de organisatoriska ramarna utgörs av ekonomiska resurser som exempelvis tidsramar samt gruppstorlek och slutligen hur de fysiska ramarna utgörs av exempelvis läromedel, material och lokalernas utformning, tid etcetera (Lundgren, 1989. S. 233 - 234).

Ramfaktorteori och dess olika faktorer utgör en relevant grund för att studera och analysera denna studies syfte och frågeställningar. Vad brottas idrottslärare respektive ämneslärare med för problem utifrån de ramar som finns när det gäller att under sina lektioner uppmärksamma och arbeta med elever med läs- och skrivsvårigheter?

2.3.2 Läroplansteori

Läroplansteori handlar i stora drag om att besvara frågan om vad som är kunskap genom olika ansatser och synsätt på läroplanen och de olika styrdokument som finns till grund för skolan

att ta an. Linde (2012) har utvecklat en analytisk ansats som utgår från att läroplanen och utformandet eller iscensättningen av en läroplan kan delas upp i tre nivåer.

formulering av läroplan

transformering av läroplan

realisering av läroplan

På formuleringsarenan anges läroplanens utgångspunkter, vilka ämnen eleven skall lära sig, hur mycket lektionstid varje ämne ska tilldelas, vilket innehåll de olika ämnena ska ha, och vilka mål som ska ha uppnåtts för olika betyg i respektive ämne.

Därefter följer en så kallad läroplanstransformering där det görs en helhetstolkning av den formulerade läroplanen och vilka ändringar i form av tillägg eller reduceringar som behöver göras för en lokal anpassning. Lärare, elever och själva skolan är de faktorer som kan påverka anpassningen och då är centralfigurerna för transformeringen av läroplanen lärarna, de styr undervisningen och därmed vilka uppgifter eleverna ska ta del av. Eleverna kan påverka själva processen i transformeringsdelen genom att antingen acceptera och tillgodogöra sig undervisningen och dess innehåll, eller genom att visa ett bristande engagemang (Linde 2012, s. 23). Även skolkultur, skolledning, föräldrars krav och statens utformning av lärarutbildningen kan påverka transformeringen av läroplanen (Linde 2012, s. 64).

Realiseringen av läroplanen och verkställandet av läroplanen startar först när en lärare förmedlar i undervisningen och eleverna är deltagande i processen. Med det menas hur undervisningen använder sig av och utgår från läroplanen, alltså exempelvis hur läraren genomför lektionen och vilka aktiviteter som utförs (Linde 2006, s. 38–39). Då har ett urval gjorts som har behandlats och en klassrumsreaktion skett. Det centrala för denna process är kommunikationen och aktiviteten i klassrummet (Linde 2012, 73–84). Linde belyser även problematiken gällande kommunikationen i realiseringsdelen. Han menar att läraren och eleverna kan uppfatta och tolka kunskapen som ska läras ut på olika sätt utifrån vilka utgångspunkter och kunskapsnivåer de har (Linde 2012, s. 81).

Läroplansteorin är relevant att utgå ifrån i denna studie. Lärarna ska utifrån lagar, regler och lokala beslut på hur skolan ska utforma undervisning i sitt ämne och dessutom lära ut rätt kunskap till alla elever oavsett deras tidigare kunskapsnivå och eventuella funktionsnedsättningar. Denna studie använder sig av läroplansteorin för att undersöka hur

lärarna utformar sin undervisning och arbetar med elever som har läs- och skrivsvårigheter.

2.4 Syfte och frågeställningar

Det övergripande syftet med denna studie är att undersöka hur lärare i idrott och hälsa, naturkunskap och samhällskunskap uppmärksammar och resonerar kring arbetet med elever med läs- och skrivsvårigheter. Studien belyser på vilket sätt lärare resonerar kring och upplever sitt arbete med elever med läs- och skrivsvårigheter.

- Hur uppmärksammar och arbetar lärare inom idrott och hälsa, jämfört med lärare i andra kärnämnen med läs- och skrivsvårigheter?
- Vilken hjälp får eleverna av skolan/lärarna utifrån sina svårigheter?
- Hur arbetar lärarna med läs- och skrivsvårigheter utifrån läroplanens riktlinjer?
- Gör lärarna medvetna metodval för att främja lärandet bland elever med läs- och skrivsvårigheter och hur ser denna eller dessa metoder ut?

3 Metod

3.1 Metodval

Denna studie utgår från ett kunskapsteoretiskt ideal har en kvalitativ ansats, metoden syftar till att få fram beskrivande data genom intervjuer, där fokus ligger på att skapa en förståelse för hur lärare arbetar med elever som har läs- och skrivsvårigheter. (Hassmén & Hassmén 2008, s.104) Valet av denna metod är lämpligt för att undersöka hur lärare arbetar i sin undervisning med elever. Genom att använda en semistrukturerad intervjuteknik samlas data in för att skapa en förståelse för lärarnas synvinkel, erfarenheter av problemet och hur anpassad undervisning tillämpas (Kvale & Brinkmann 2014 s.17).

Intervjuerna genomfördes med semistrukturerad teknik vilket innebär förutbestämda frågor (Bilaga 2) kombinerat med efterföljande följdfrågor (Hassmén & Hassmén 2008, s.254). Genom att ställa djupgående frågor som fokuserar på studiens intresseinriktning erhålls de beskrivande data som önskas (Hassmén & Hassmén 2008, s104)

3.2 Urval

Urvalet är ett målinriktat bekvämlighetsurval vilket är ett effektivt och snabbt sätt att få tag på deltagare till studien. Själva bekvämlighetsurvalet innebär att välja deltagare utifrån sina egna personliga kontakter. (Bryman & Nilsson, 2011 s.433)

Planen var att genomföra sex intervjuer, men efter några avhopp landade antalet på fem stycken. Jag fick möjlighet att intervjua tre idrottslärare, en So- och en No lärare. Lärarna arbetar på högstadiet och gymnasiet. De kvalitativa intervjuerna genomfördes på fyra olika skolor: Söder om Stockholm, Väster om Stockholm och i nordvästra Skåne. Lärarna som intervjuats är mellan 24 och 50 år, de har alla olika lång erfarenhet av arbetet som lärare. På en av skolorna söder om Stockholm intervjuades en lärare i samhällsorienterade ämnen (SO). På en annan skola söder om Stockholm intervjuades en lärare inom idrott och hälsa samt en lärare i naturorienterade ämnen (NO). På skolan väster om Stockholm intervjuades en lärare inom idrott och hälsa med profilering specialidrott. På den skola som ligger i nordvästra Skåne intervjuades en lärare inom idrott och hälsa samt en mentorslärare.

Jag har, utifrån tillgänglighet, haft möjligheten att till viss mån påverka urvalet utifrån vilka skolor och lärare som ska intervjuas. Lärarna som är valda brinner för sitt yrke och är i olika åldrar med olika lång erfarenhet för att på detta sätt få en mer nyanserad inblick i hur olika lärare i respektive representerat ämne arbetar med läs- och skrivsvårigheter. Urvalet blev inte riktigt som det var tänkt. Från början var planeringen att det skulle finnas lika många lärare i de praktiska ämnen som i de andra för att få en balans i studiens urval. Men eftersom vissa lärare hoppade av fick jag leta efter nya som kunde ersätta för intervjuerna. Jag fann då en extra lärare inom idrott och hälsa – därav antalet fem. Under denna period var det svårt att finna lärare som kunde ställa upp då de var upptagna av att sätta betyg inför slutet av terminen. Det var svårt att finna ersättare när vissa lärare var tvungna att säga nej på grund av tidsbrist. Jag bedömer ändå att det insamlade intervjumaterialet utgör ett tillräckligt stort underlag för att tolka och analysera på ett sådant sätt som kan besvara studiens frågeställningar. (Dale, 2018 s.54–57)

3.3 Introduktion av de intervjuade lärarna

I detta avsnitt ges en kort presentation av de intervjuade lärarna vilka ämnen och åldrar de undervisar inom samt hur länge de varit verksamma inom skolans värld.

Idrottslärare 1 arbetar på en högstadieskola i nordvästra Skåne. Hon är nyexaminerad gymnasielärare inom matematik och idrott och hälsa. På nuvarande skola arbetar hon som idrottslärare.

Idrottslärare 2 arbetar på en gymnasieskola väster om Stockholm. Han arbetar som mentor för en klass och undervisar i idrott och hälsa samt undervisar i coaching vid handelsprogrammet. Han har tidigare arbetat på en gymnasiesärskola och har varit på sin nuvarande arbetsplats i snart två år.

Idrottslärare 3 arbetar sin andra termin som idrottslärare på en grundskola söder om Stockholm. Nyexaminerad gymnasielärare inom geografi och idrott och hälsa.

Samhällslärare som tog sin examen 1997 och började arbeta på olika grundskolor runt om i söderort. Hon är utbildad samhällslärare, svenskalärare, svenska som andraspråk, speciallärare och programmerare. Sedan 1999 arbetar hon på en grundskola söder om Stockholm.

Naturkunskapslärare har arbetat som lärare sedan 2008 och är utbildad biokemist från början. Han började arbeta som gymnasielärare men har sedan fortsatt arbeta på grundskolor. Han undervisar inom naturvetenskapliga ämnen.

3.4 Datainsamling och bearbetning av data

Innan intervjuerna genomfördes arbetades en intervjumall fram med standardiserade frågor i syfte att besvara studiens frågeställningar. (Kvale & Brinkmann, 2009 s.150) Frågorna ställdes utifrån ”tratt-tekniken” som går ut på att i början ställa öppna frågor som sedan smalnar av och blir mer specifika. (Patel & Davidson, 2011, s.78)

För att deltagarna ej skulle ha möjlighet att enbart svara ja eller nej på frågorna tematiserades intervjufrågorna och därför användes hur, vad och varför frågor. (Kvale & Brinkmann, 2009, s.120)

Genom detta sätt blev det tydligt vilka motgångar deltagarna stött på och på vilka sätt de har kunnat hjälpa elever med läs- och skrivsvårigheter. Innan intervjuerna påbörjades stämde den utformade intervjumallen av med handledaren för att säkerställa kvalitén på intervjufrågorna samt att de var relevanta för att besvara syftet.

Under bearbetningen av intervjufrågorna utgick jag från standardiserade aspekter, det vill säga att frågorna är skrivna i förväg och i ordning. Detta innebar att under samtliga intervjutillfällen ställdes frågorna i samma ordning. Frågorna var konstruerade så att deltagarna kunde svara med egna ord utifrån egna erfarenheter. Detta ledde till att deltagarna oftast utvecklade sina svar vilket ledde till följdfrågor. (Kvale & Brinkmann, 2009, s.75–85)

Alla intervjuer spelades in på mobiltelefon på deltagarnas arbetsplats. Deltagarna fick välja plats och tidpunkt för intervjun. Under tiden som intervjuerna spelades in kompletterade jag med anteckningar. Inför varje intervju blev den intervjuade informerad om studiens syfte, frågeställning och ungefär hur lång tid det skulle ta. De blev även informerade om att intervjun skulle spelas in på mobilen och att det var min privata mobil. Deltagarna informerades om att de kommer vara anonyma, att inga namn kommer att anges samt att materialet kommer behandlas konfidentiellt och enbart skulle användas för studien samt att det raderas när studien är slutförd. (Hassmén & Hassmén, 2008, s.255f.)

Intervjuerna transkriberades noga inför bearbetningen och analysen, alla intervjuer skrevs ner i ett separat dokument för att viktig information inte skulle gå förlorad. (Bryman & Nilsson, 2011 s.424) De transkriberade intervjuerna analyserades och kategoriserades. (Watt Boolsen, 2007 s. 126ff)

3.5 Tillförlitlighetsfrågor

Validitet avser studiens giltighet och reliabilitet avser noggrannheten och trovärdigheten. Med validitet och reliabilitet menas att det som ämnas att undersökas verkligen är det undersöks samt att detta görs på ett tillförlitligt och pålitligt sätt. (Bryman 2011, s. 351).

Validitet syftar på att forskaren genom studien och dess upplägg verkligen undersöker det studien ämnar undersöka, att forskaren svarar på själva syftet och frågeställningarna. Med reliabilitet menas att resultat och kunskap som framkommit genom studien tagits fram på ett tillförlitligt och pålitligt sätt. Med andra ord, om andra forskare valt att reproducera studien hade samma resultat producerats. (Bryman 2011, s. 354–355)

För att göra studien så tillförlitlig/pålitlig som möjligt användes en intervjumall med framarbetade frågor. Genom att använda semistrukturerade intervjuer ökar pålitligheten i studien samtidigt som det lämnas utrymme för intervjudeltagarna att ge egna tolkningar och att utveckla sina svar. Sammantaget gör detta att pålitligheten i studien blir högre då möjligheten att upprepa studiens frågeställning och intervju kan göras på ett tillfredsställande sätt. Som nämnts handlar validitet om att studien verkligen undersöker det den avser att undersöka. Genom att ha ett tydligt syfte med studien samt att ha frågeställningar kopplade till syftet kunde validiteten i studien undersökas genom att jämföra resultatet av intervjuerna med syftet och frågeställningarna. Med det menas alltså att de framarbetade intervjufrågorna gav svar på det studien avsåg att undersöka och på så sätt kontrolleras validiteten i studien. Intervjuerna har återkopplats med de berörda lärarna, lärarna har fått ta del av det transkriberade materialet och har godkänt materialet innan det användes i uppsatsen. Detta stärker tillförlitligheten samt undviker misstolkningar mellan deltagaren och intervjuledaren.

3.6 Forskningsetiska principer

När intervjuerna skulle göras utgick jag från vetenskapsrådets fyra etiska krav, dessa är: informations-, samtyckes-, konfidentialitets- och nyttjandekravet (www.vr.se). Lärarna blev noggrant och utförligt informerade om hur intervjuerna skulle gå till. Samtyckeskravet tillgodosågs genom att lärarnas medverkan i studien var frivillig och att de kunde avbryta sitt deltagande om de skulle vilja. Lärarna blev informerade om att deras deltagande kunde ske anonymt, vilket tillgodosåg konfidentialitetskravet. Nyttjandekravet uppfylldes genom att deltagarna informerades om att all information som spelades in enbart används till studien. De deltagande lärarna har angett ett muntligt samtycke på telefon. Kontakten startade med ett mail och fortsatte sedan på telefon för att boka plats och lokal.

4 Resultat

Resultatet är strukturerat utifrån studiens forskningsfrågor och följer i grova drag dessa. Redovisningen är uppbyggd på det sättet att lärarnas utsagor kategoriserats utifrån frågeställningarna och där relevanta utsagor från lärarna beskrivs och tas upp för att sedan analyseras vidare.

4.1 Att uppmärksamma och arbeta med läs- och skrivsvårigheter.

De olika lärarna berättar hur de uppmärksammar och arbetar med läs- och skrivsvårigheter inom sitt ämne. Gemensamt för samtliga lärare är att de belyser problematiken kring stora klasser och många elever åt gången gör det svårt att kunna tillgodose alla elevers behov.

Idrottslärare 1:

Läs- och skrivsvårigheter är inte ett problem i mitt ämne, eftersom eleverna inte läser något. Det material vi ofta använder oss av om vi ska ha teoretiska kunskaper är i filmform eller alternativt text som kan läsas upp. Självklart är det mycket muntlig information från oss idrottslärare. Det skiljer sig nog ganska mycket beroende på ämne eftersom man läser och skriver mer i andra ämnen än praktiska. Eleverna förväntar sig inte att man ska skriva i idrott och hälsa, vilket gör att engagemanget för att skriva en bra text är lägre än i andra ämnen. Eleverna tror inte att det spelar roll med strukturen på en text i idrott eftersom de inte betygssätts på samma sätt som i svenskan etc. Man skulle kunna bli bättre på att samarbeta mellan ämnena för att öka meningsfullheten hos eleverna.

Idrottslärare 2:

Vid första tillfället jag träffar nya klasser får eleverna skriva ett personligt brev till mig om deras tidigare erfarenheter inom idrott och hälsa. Vilka förväntningar de har av kursen och vilka färdigheter de skulle vilja utveckla. Vid detta tillfället framkommer det ofta om det finns läs- och skrivsvårigheter och även till vilken grad som elever kan vara i behov att få hjälp. Det är upp till mig som lärare att se lösningar och inte låsningar med, detta menar jag att man måste vara flexibel. Som idrottslärare arbetar jag med olika verktyg via applikationer till mobiler, samtidigt försöker jag hitta ämneslitteraturen, böcker och texter, som ljudbok. Alternativt att eleverna får texten i ett Word dokument och på så sätt välja att få orden upplästa. Eleverna har även extratid vid både prov och inlämningar samt möjlighet att få frågorna upplästa och komplettera muntligt vid behov.

Idrottslärare 3:

Det märks genom att många elever inte förstår eller inte hänger med i undervisningen. Eleverna ställer frågor och upprepar ofta frågorna. För mig i idrott och hälsa har jag inte mycket teoretiska uppgifter och det är sällan de får skriva. Jag tror det skiljer sig mellan ämnena, om man jämför med språkämnen som svenska där de behöver lära sig läsa och skriva kan det bli mer uppmärksammat. Märker jag att eleverna får problem med teoretiska uppgifter förklarar jag individuellt för den enskilda eleven. Ibland har elever skickat in uppgifter som inte går att bedöma, då bestämmer jag ett möte med eleven och vi gör inlämningen muntlig. När vi väl har teoretiska uppgifter tänker jag på att förklara så tydligt som möjligt och inte ha för mycket text, samt att jag skriver tydligt i instruktionerna vilka förmågor och vad jag förväntar mig av eleven

och att jag skriver i punktform så det blir lätt att se de viktiga delarna. Jag undviker att baka in allt i en text då kan det bli en utmaning för vissa elever att hitta och läsa, så jag kör på en jättetydlig beskrivning.

Naturkunskapsläraren:

Alla har läs och skrivsvårigheter för mig när jag går in i ett klassrum för att alla ska kunna få den hjälp de behöver för att hänga med i undervisningen

Man ser och hör, när eleverna skriver för hand blir det svårt att tyda vad de menar och när de läser högt märker man att det inte är ett flytande språk. Jag utgår från att alla har svårt att läsa och skriva, i och med att det läses för lite med dagens ungdomar och de skriver för lite. Oftast märks det tydligt när eleverna lämnar in skriftliga inlämningsuppgifter, ibland skriver eleverna av vad jag som lärare skrivit på tavlan och man märker ganska tydligt att de inte vet vad de har skrivit av. På detta sätt märks det att eleven inte kan koncentrera sig på två saker samtidigt. Inom det naturvetenskapliga ämnen har vi en massa symboler som eleverna skall lära sig, exempelvis i kemi där de måste lära sig och skriva det i rätt bemärkning. Där kan det ställa till det för eleverna, med olika formler och pilar etc. Om eleverna blandar ihop symboler kan det bli väldigt fel. När jag undervisar har jag mindre grupper och jag hinner anpassa undervisningen på ett sätt där alla kan få den varierande hjälp de behöver. Jag delar ut texter för den dagen som det gäller, jag har formulerat egna arbetsuppgifter kopplade till texten där jag betonar vilka begrepp som de ska lära sig, kollar på filmer och eleverna får arbeta två och två. Många som har läs- och skrivsvårigheter har svårt att köra en hel vecka och sedan examineras. På dessa elever gör jag ett dagligt läxförhör. Det blir som en drivkraft för eleverna, om de klarar alla läxförhören under veckans gång har de uppnått ett E. Jag arbetar väldigt formativt med eleverna för de ska kunna utvecklas, de får feedback på sina uppgifter. Jag använder mig mest av Youtube där det finns en lärare som läser texten i boken samtidigt som de visar upp bilder, på detta sätt kan eleven läsa, lyssna, och följa med i sin egna bok hemma.

Samhällsläraren:

När jag möter nya elever testar jag dem i läsning och skrivning. Eleverna får göra små skrivövningar och även läsövningar. Det är viktigt att undersöka elevers läs- och skrivförmåga, vi har en skola med många socioekonomiska elever och många föräldrar är omedvetna. Det är många elever som inte är födda i Sverige som inte har språket med sig, efter jag känt eleverna någon månad gör jag ett nytt test och testar dem igen för att se vilken hjälp de behöver. Alla elever med läs- och skrivsvårigheter får en specialpadda, en Ipad som är personlig och inriktad på dem. Jag arbetar mycket med den teknologiska biten för att fånga upp elever med läs- och skrivsvårigheter. Jag tror att eleverna som har idrott och hälsa kan få det svårt ibland, oftast hör jag att eleverna har teoretiska inslag i sin undervisning och det kan vara svårt att få med ipaden dit. Att räcka till i idrottshallen med många elever kan det vara en utmaning.

Sammanfattning:

Problemlösning och flexibilitet är de ord som bäst sammanfattar de intervjuade lärarnas utsagor. Lärarna jobbar på olika sätt men det som för dem samman är att samtliga är väldigt lösningsorienterade. Lärarna börjar ofta med att testa de nya eleverna från start genom olika typer av skriv- och läsövningar för att på så sätt identifiera läs- och skrivsvårigheter hos eleverna. Samtliga lärare uppmärksammar att det är vanligt med läs- och skrivsvårigheter bland dagens elever. Lärarna är flexibla i sitt arbete för att nå eleverna på bästa sätt. De jobbar mycket med användandet av alternativa metoder så som ljudböcker, Youtube och tekniska hjälpmedel för att hjälpa eleverna med läs- och skrivsvårigheter.

4.1.1 Utmaningar i undervisningen med elever som har läs- och skrivsvårigheter.

Idrottslärare 1

De utmaningar som jag främst känner av är att man inte har tid, man skulle vilja ge dem som har svårigheter med skrivandet extra uppmärksamhet. Men det är svårt när klassen är på 27 elever som jag som lärare ska hålla koll på. En annan utmaning är att de som har svårt med läs- och skrivsvårigheter oftast har ett bristande intresse för att göra skriftliga inlämningar.

Idrottslärare 2

Det finns en massa olika utmaningar som lärare, men den största utmaningen är att finna rätt hjälpmedel till eleverna för att kunna underlätta deras inläring. Vikten att ha överseende med tid är otroligt viktigt och det gäller att vara lyhörd som lärare. Det är inte alltid elever berättar att de behöver extratid eller att de har läs- och skrivsvårigheter.

Idrottslärare 3

Inom mitt ämne idrott och hälsa är jag tacksam att jag har möjligheten att anpassa min undervisning utefter elevernas behov. En stor utmaning kan vara när vi under lektionen ska göra uppgifter som eleverna själva får läsa på papper och vissa inte förstår på grund av att de har läs- och skrivsvårigheter. Då har det ibland uppstått konflikter mellan eleverna.

Naturkunskapsläraren

Den största utmaningen är att försöka lägga extratid på de elever som är språksvaga. När läraren skriver på tavlan tar oftast elever med läs- och skrivsvårigheter extratid på sig, detta gör att resterande i klassen får invänta dessa elever. För att undvika diskussioner och utsatthet pratar jag med de klara eleverna om mer djupgående saker inom ämnet.

Han beskriver ett bra exempel:

Jag hade en elev på gymnasiet som muntligt visade att han förstod men på proven var det helt obegripligt och många lärare trodde att det var för att han inte hade bott i Sverige så länge. Men vi talade samma språk, så jag sa till honom att han skulle skriva på arabiska och när han skrev det på arabiska var det lika obegripligt som när han skrev det på svenska. Då ställde jag frågan om han har det svårt, att orden försvinner m.m. han gjorde en utredning och då framkom det att han var grav dyslektiker och så hade man hela tiden trott att han var språksvag.

Med detta exempel vill jag visa att det finns språkproblematik och kommunikationsproblematik, ibland kan en elev vara språksvag för att eleven inte kan språket men ibland kan elever även vara dyslektiker och kämpa i tysthet.

Samhällsläraren

Det finns många utmaningar som jag stött på under mina år, många vårdnadshavare med etniskbakgrund har inte velat utreda sina barn, då de tror att de kommer växa bort. Det har varit en stor utmaning att få dessa vårdnadshavare att förstå vilken hjälp deras barn kan få. Många elever har dålig självkänsla, men med rätt stöd och att de får lära sig att läsa med rätt hjälp vänder vi lärare på den känslan. Tiden och rätt hjälpmedel är en stor utmaning för mig.

Sammanfattning:

De intervjuade lärarna beskriver hur viktigt det är att man är lyhörd för elevernas problematik för att identifiera och fånga upp elever med läs- och skrivsvårigheter. Den absolut största utmaningen i undervisningen är att få tiden att räcka till. Samtliga lärare påpekar svårigheten med att finna den tid som behövs för eleverna med läs- och skrivsvårigheter. Andra utmaningar lärarna ställs inför är det stora antalet elever i klasserna, möjligheten till rätt hjälpmedel samt elevernas bristande intresse.

4.2 Skolans möjlighet att hjälpa elever med läs- och skrivsvårigheter

Lärarna inom idrott och hälsa samt i de andra ämnena har besvarat frågeställningen på liknande sätt. På samtliga skolor har eleverna tillgång till en egen dator eller Ipad de fått låna av skolan. De elever som har läs- och skrivsvårigheter har oftast digitala hjälpmedel som är inställda efter elevens behov. Detta kan exempelvis vara en Ipad som är inställd efter elevens förmåga inom ett teoretiskt ämne, ipaden är då programmerad på ett sätt som passar elevens

inlärningsförmåga. Eleverna får tillgång till extra tid och möjlighet till muntlig komplettering vid skriftliga prov. Som tidigare sagt har eleverna oftast möjlighet att använda sig av digitala verktyg i olika former, som exempelvis en laptop eller Ipad. Genom möjligheten att nyttja digitala hjälpmedel kan eleverna använda olika webbverktyg och applikationer. Inom de andra ämnena används datorer och ipads mer än i de praktiska. Ofta används digitaliserade hjälpmedel i de teoretiska ämnena medan i de praktiska har använt sig av muntliga prov och längre skrivtid. Viktigt att poängtera är att i vissa fall har ipads använts även under idrottslektionerna, när det har varit lektioner med teoretiska inslag. Ofta är det elevernas resurspersoner som har hjälpt eleverna med ipaden. Samhällsläraren använder fler hjälpmedel på sina lektioner än de andra. Samhällsläraren använder sig även av förstoringsglas som går över diagonalen som sätts brett på pappret samt en bred remsa som enbart visar ett litet stycke av texten åt gången. Genom att använda detta hjälpmedel tappar eleven inte bort sig lika lätt och kan följa med i texten lättare. Lärarna berättar på vilka sätt de kan ta hjälp av specialpedagoger i deras ämne, och vilka åtgärder som går att skapa för den enskilda eleven. Lärarna berättar även hur de skulle vilja att det var om de inte fick den hjälp de var i behov av.

Idrottslärare 1

På denna lärares skola har de vad de kallar en ”studie”, ett avsatt klassrum som eleverna kan gå till där det arbetar en specialpedagoglärare. Lärarna på skolan skickar eleverna till ”studien” för att få möjlighet till extra hjälp. Skolan genomför även ett test för eleverna i årskurs 7. Testet går ut på att pröva elevernas läs- och skrivförmåga. Resultatet av testerna utgör sedan underlag för att skapa lösningar utefter varje elevs behov.

Idrottslärare 2

Berättar att om han märker att en elev har läs- och skrivsvårigheter bokar han en tid med specialpedagogläraren på skolan. Vid detta möte läggs det upp en så kallad ”arbetsplan” för hur lärarna ska gå till väga för att eleven ska kunna få det stöd som behövs i syfte att uppnå undervisningskraven. Han upplever detta koncept som bra, skulle inte detta koncept finnas hade han som lärare själv behövt lägga upp en egen plan. Läraren uttrycker sig på sådant sätt;

Jag skulle själv behöva lägga upp en plan och ta tid från min planeringstid, det hade tagit tid men det skulle för mig som lärare men för både mig och eleven kommer vi kunna utveckla undervisningen i rätt riktning

Idrottslärare 3

Vi har specialpedagoger på skolan, om jag märker att en elev har svårigheter anmäler jag detta till dem. Genom anmälan till specialpedagogen får eleven den hjälp som hen är i behov av. Viktigt att påpeka är att det tyvärr är så att alla elever inte får den hjälp de ska ha och behöver, detta beror på att det inte finns tid eller tillräckligt med resurser. Detta gör att det tyvärr är många elever som behöver hjälp som inte kan få det och det är en fråga som vi lärare har framfört till rektorn och ledningen och vi hoppas på en lösning inom en snar framtid. Jag som lärare kan önska olika saker, men det är inte alltid som det uppmärksammas så att eleven får den hjälp som jag efterfrågar. Under mina lektioner hjälper de extra resurserna till och bistår för elever som har läs- och skrivsvårigheter, man kan säga att de är som en extrahand för mig.

Naturvetenskapsläraren

Berättar att de har specialpedagoger och speciallärare som hjälper till med läsningen.

Specialläraren hämtar elever som har läs- och skrivsvårigheter från lektionen och lästränar med dem.

Det kan vara uppgifter som vi arbetar med under lektionen eller uppgifter som vi gjort sen innan. Specialläraren utformar undervisningen på ett sådant sätt att den passar den enskilda eleven. Vissa prov görs även i mindre grupp med specialläraren, eleverna berättar muntligt sina svar och läraren skriver ner dem i text, på detta vis kan eleven uttrycka sig i skrift. Vi träffas även veckovis och går igenom vilka elever som behöver hjälp och på vilka sätt vi kan hjälpa dem. Vi möter upp med specialpedagogen och lägger upp ett taktiskt arbete kring hur vi ska kunna hjälpa eleven uppnå kraven och få en mer breddad undervisning som utvecklar eleven inom de olika ämnena.

Samhällsläraren

Börjar med att berätta att de för några år sedan hade en utbildad logoped på skolan och att denna kompetens saknas idag. Logopeden kunde se svårigheter som vi lärare inte uppmärksammade lika lätt. Redan i förskoleklass sattes hjälp in för de elever som logoped och lärare hade uppmärksammat. Logopeden skickade eleverna på utredning, vilket hjälpte många elever.

Min önskan hade varit att få en logoped igen. Vi har en biträdande rektor som är utbildad specialpedagog och handleder oss lärare. Vi har även speciallärare som sitter med elever i mindre grupper och hjälper dem att nå upp till kraven. Specialläraren hämtar eleverna på morgonen och sitter i mindre grupper under lektionstiden, dock kommer eleverna tillbaka till lektionen när det är dags att köra en summerande reflektion över dagens lektion. Detta görs just för att eleverna inte ska känna sig exkluderade från sin klass, vi arbetar med att eleverna ska

kunna känna sig inkluderade även om de har läs- och skrivsvårighet. Grupperna är även olika för varje ämne.

4.3 Lärarnas arbete med läs- och skrivsvårigheter utifrån läroplanen

Idrottslärare 1 och 3 använder läroplanen som stöd i sin undervisning. Läroplanen är som ett stöd, det står tydligt i läroplanen vad som skall uppnås. Det är viktigt att anpassa sitt upplägg efter eleverna och detta görs genom att anpassa sin undervisning så att alla är och känner sig inkluderade. Idrottslärare 1 och 3 betonar starkt sättet att lägga upp sin undervisning på för att få alla elever att bli inkluderade.

Idrottslärare 2

Både ja och nej, i vissa delar tror jag även att det handlar om erfarenheter. *Som ny i yrket har man väldigt stora ambitioner och ganska tidigt märker man att det inte finns möjligheter och genomföra.* Idrottslärare 2 går mer in på detaljer i Läroplanen, där det står att han som lärare skall fostra eleverna genom att kunna anpassa sin undervisning baserat på deras förutsättningar. Han beskriver problematiken med att *det är svårt att tillgodose allas samtliga behov men en del av fostran är att kunna respektera varandras förutsättningar.* Läraren beskriver att det är en trygghet för honom som lärare att ha kursplanen och styrdokumentet i ryggen när han väljer att utveckla sina kurser utifrån sina elever.

Samhälls- och naturvetenskapsläraren

Beskriver att barn med särskilda behov har rätt till att få individuell hjälp för måluppfyllelse. Läroplanen ger en tydlig bild av vad vi är skyldiga att ge eleverna. Båda lärarna beskriver att de tar stöd av läroplanen för att planera sina lektioner och använder den som en grund att stå på.

Lärarna känner att de inte räcker till och behöver mer tid och hjälp för att kunna nå upp till de krav som ställs på dem. *Problemen blir för de elever som är i gränzonen som man inte hinner med.* Lärarna berättar att känslan av att inte räckta till för sina elever är jobbig och att det är ett stort problem. Problemet hänger ihop med ekonomin och skolledningen. Det är många lärare som slutar och även detta skapar en oro i klassrummet och för den enskilda eleven, många elever har knutit kontakter och känner trygghet med sin lärare. Lärarna gör det

bästa de kan men blir begränsade av lärarbristen och den ekonomiska brist som råder på skolorna.

Samhällsläraren beskriver det på följande sätt:

Lärarbristen har förändrat mitt arbete och det har blivit att vi har nyexaminerade lärare som får jobba 120 procent, och det tar på krafterna. Det är många som inte orkar med tempot och det är svårt att räkna till. Detta leder till att många slutar.

4.4 Medvetna metodval för att främja lärandet bland elever med läs- och skrivsvårigheter.

Idrottslärare 1 och 3 använder olika metoder, för dem är det viktigt att kunna kommunicera med eleverna på ett enkelt och förtroendegivande sätt. Detta skapar också en möjlighet att kunna arbeta för att använda rätt metod för just den enskilda eleven som behöver hjälp med läs- och skrivsvårigheter. Den metod som främst används är att inkludera individuell anpassning där fokus är att öka förmågan hos eleven för ett bättre lärande. Didaktiken bakas in i det centrala metodvalet i relation till elevernas förutsättningar. Med det menas att de som lärare behöver vara lyhörda och flexibla för att eleven ska känna att den blir hörd och att läraren använder metoder som anpassas för eleven.

Idrottslärare 3, växlar hela tiden mellan olika metoder i sin undervisning.

Som lärare planerar man oftast en lektion men ibland når inte tanken ut till alla elever, då är det upp till mig som lärare att använda en ny metod som är anpassningsbar till gruppen. Ibland fungerar inte den nuvarande metoden, det har skett ibland att jag fått ändra metod mitt i en undervisning för att nå upp till gruppen.

Naturvetenskapsläraren

Mina metoder anpassas efter eleverna, läraren berättar att han vill kunna nå ut till hela elevgruppen och använder lätta metoder. Han berättar att han arbetat på många skolor med avvikande etnisk bakgrund och har främst använt metoder för språkutveckling. Men även att om han har elever som behöver extrahjälp gör han ett medvetet metodval för den enskilda eleven.

Samhällsläraren, Använder många olika metoder, oftast använder hon sig av digitala hjälpmedel. När läraren utformar lektionen är målet att alla elever förstår innehållet och

uppnår syftet med lektionen. *Man har hela tiden en pedagogisk tanke att man vill att de ska lära sig exakt lika mycket som alla andra elever utifrån deras kunskapsnivå.*

Sammanfattning:

Lärarna använder sig av flera olika metoder för att främja lärandet hos elever med läs- och skrivsvårigheter där fokus ligger på kommunikation och flexibilitet. Individuell anpassning är en metod lärarna arbetar med. Lärarna arbetar mycket med tydlig och enkel kommunikation för att nå eleverna. De påpekar även att flexibilitet är viktigt samt att kunna förändra och anpassa sin metod när det behövs för att nå samtliga elever på bästa sätt.

5. Analys

Analysen är gjord utifrån tidigare beskrivna ramfaktorteorin (Lundgren 1991, s.234) och läroplansteorin (Linde 2012, 64 sida). Utifrån vad de intervjuade lärarna har svarat kan olika faktorer fångas upp och visa på vad som påverkar undervisningen. När lärarna besvarar frågorna kring hur inverkan av elever med läs- och skrivsvårigheter påverkar undervisningen ses tydligt hur läroplansteorin och ramfaktorer påverkar lärarnas sätt att lära ut.

5.1 Läroplansteorin

De centrala processerna i läroplansteorin är utformningen av läroplan, transformering av läroplan och realisering av läroplan (Linde 2012, s. 4-7).

Transformeringen av läroplanen, den del av läroplansteorin där lärarna är centrala (Linde 2012, s. 23) framkommer i de intervjuades svar. Lärarna beskriver hur de utifrån grundkraven i läroplanen ska anpassa, utforma och utveckla undervisningen för att möta alla elevers olika behov. Idrott- och hälsa lärarna betonar vikten av att få alla elever att känna sig inkluderade, något som läroplanen enligt lärarna är mycket tydlig med. De intervjuade lärarna beskriver hur de tar stöd av läroplanen för att planera sina lektioner och använder den som en grund att stå på. Svårigheten att nå de uppsatta målen och kraven från läroplanen är de intervjuade lärarna mycket tydliga med. I själva realiseringen av läroplanen ses en differentiering mellan lärarna i idrott och hälsa och de i teoretiska ämnen när det kommer till uppmärksammandet och arbetet med eleverna med läs- och skrivsvårigheter. Lärarna i idrott och hälsa arbetar mer flexibelt och nyttjar olika typer av resurser och hjälpmedel för att fånga upp eleverna. Det är tydligt hur lärarna utifrån respons och reaktion från eleverna anpassar sin undervisning och sin planeringsprocess, något som direkt går att koppla till läroplansteorins transformeringsprocess. (Linde 2012, s. 23).

5.2 Ramfaktorteorin

Även ramfaktorteorin bidrar till förståelse av studiens resultat. De intervjuade lärarnas svar visar att de fysiska ramarna påverkar undervisningen. Meckbach (2008) beskriver detta i sin studie inom ämnet idrott och hälsa. Hur begränsade lärare kan bli när det kommer till gruppstorlekarna och lärarnas ämneskunskaper som påverkar innehållet i undervisningen som i sin tur påverkar elever som är i behov av bra hjälp. Med ram menas faktorer som ligger utanför lärarnas möjlighet att påverka men som de facto påverkar undervisningen (Lundgren, 1989, s. 233), något som samtliga intervjuade lärare lyfter fram. Problematiken kring stora klasser är ett exempel, och är något som ligger utanför lärarnas möjlighet att påverka. Lindblad, Linde & Naeslund (1999, s.98) såg ramfaktorteorin som tredelad och menade bland annat att undervisningen begränsas och styrs utifrån vilka politiska och pedagogiska beslut som tas, exempelvis beslut om budget. De intervjuade lärarna beskriver hur problemet med att inte räkna till för sina elever hänger ihop med ekonomin och skolledningen. De menar att lärarbristen och den ekonomiska bristen begränsar deras möjligheter att hjälpa eleverna. Lundgren (1989, Sid. 233 – 234) menar att organisatoriska ramar utgörs av exempelvis läromedel, material och lokalernas utformning, etcetera. Lärarna i de mer teoretiska ämnena belyser deras möjligheten till resurser i form av digitala hjälpmedel så som Ipads eller datorer medan lärarna i idrott och hälsa inte har den möjligheten. De har även inte samma möjlighet att använda sig av skrivuppgifter vilket tydligt påverkar undervisningen på realiseringsarena. Något positivt som går att utläsa utifrån de intervjuade lärarnas svar är att vissa ramar och faktorer faktiskt ökar möjligheterna att hjälpa eleverna istället för att begränsa dem. Lärarna beskriver att de finns specialpedagoger att ta hjälp av för de elever som behöver extra hjälp. Påtagligt är också hur lärarna beskriver sig inte ha den tid och möjlighet att räkna till för att hjälpa samtliga elever vilket i sin tur påverkar undervisningen. Det är tydligt hur ramfaktorerna påverkar lärarnas möjligheter att lägga upp sin undervisning i både positiv och negativ bemärkelse.

6 Diskussion

I detta avsnitt diskuteras studiens resultat utifrån syfte och frågeställningar med kopplingar till tidigare forskning.

Ett par av de lärare som jag har intervjuat har inte kunnat svara ja på frågan om de lever upp till kraven som Skolverket ställer i kursplanen. Lärarna beskriver oftast skolorna som

problemen. Skolorna kan inte ge lärarna de resurser eller hjälpmedel som eleverna har rätt till och ofta anges ekonomiska skäl vara grunden till detta. Som blivande lärare känner jag att det är viktigt att kunna fånga upp dessa elever med rätt metoder och kunskaper. Det är min uppgift att lära eleverna läsa och skriva, en bredare kompetens att kunna identifiera de elever som har problem med att läsa och skriva och som behöver hjälp i tidig ålder. Genom att använda rätt metoder och tillvägagångssätt kommer jag som lärare kunna hjälpa mina elever på bästa sätt (Björk & Liberg 1996)

6.1 Att uppmärksamma och arbeta med läs- och skrivsvårigheter.

Av intervjuerna med lärarna kan det utläsas att samtliga belyser problematiken kring stora klasser med många elever åt gånger. Detta gör det svårare att fånga upp elever med läs- och skrivsvårigheter i ett tidigt skede, något som Taube (1987) menar är oerhört viktigt. Det gemensamma för lärarna inom idrott och hälsa är att de inte har speciellt mycket teoretisk undervisning och därför har svårare att identifiera de elever som har läs- och skrivsvårigheter jämfört med vad lärare i teoretiska ämnen har. För att identifiera elever med läs- och skrivsvårigheter har Idrottslärare 2 låtit eleverna skriva ett personligt brev första gången de har lektion och på så sätt kunnat identifiera elevernas olika kunskapsnivå och kan då se vilka elever som är i behov av extra resurser. Idrottslärare 3 menar att det är svårt att uppmärksamma läs- och skrivsvårigheter i ämnet idrott- och hälsa men att ofta identifieras elever som har svårt att hänga med genom sättet de upprepar frågor. Naturvetenskapsläraren har utgångspunkten att alla elever har läs- och skrivsvårigheter och det upptäcks när eleverna läser högt eller skriver av vad som står på tavlan. Liknande gäller för samhällsläraren som låter eleverna göra skriv- och läsövningar för att testa deras kunskap och förmågor. Att lärarna gör dessa typer av tester och uppmärksammar problemelever visar, anser jag, ett första steg i det Moats (2009 s. 379–399) pekar på, nämligen att det är lärarens förmåga att identifiera elevers styrkor och svagheter för att sedan anpassa undervisningen som är avgörande för hur eleverna presterar.

6.2 Skolans möjligheter att hjälpa elever med läs- och skrivsvårigheter

Här ses ingen nämnvärd skillnad mellan idrott och hälsa jämfört med de andra ämnena. Samtliga lärare beskriver att eleverna har tillgång till en egen dator eller Ipad de fått låna av

skolan och att eleverna med läs- och skrivsvårigheter har specialprogram anpassade efter deras inlärningsförmåga. Den skillnad som kan ses är att lärarna i större utsträckning använder sig av digitala hjälpmedel i de teoretiska ämnena än i de praktiska. Möjligen är detta inte helt oväntat och samtidigt kanske det inte påverkar elevernas resultat särskilt mycket. Tittas på vad den tidigare forskningen säger, nämligen att det är lärarens skicklighet (Darling & Hammond, 2000) flexibilitet och anpassningsförmåga (Moats, 2009 s. 379–399) som främst påverkar elevernas resultat så kan det förmodas att även om eleverna har tillgång till en dator eller Ipad med specialprogram som kan främja lärandet, så är det ändå lärarens egenskaper, förmåga att uppmärksamma eleverna och anpassa undervisningen som är det absolut viktigaste. (Ibid)

6.3 Lärarnas arbete med läs- och skrivsvårigheter utifrån läroplanen.

Läroplanen är tydlig med att alla elevers förutsättningar och behov ska beaktas och att undervisningen ska anpassas därefter. Men hur tar lärarna i idrott och hälsa detta i beaktande och anpassar undervisningen jämfört med lärarna i de teoretiska ämnena? Även här svarar lärarna lika. Idrottslärare 1 och 3 betonar vikten av att lägga upp undervisningen på ett sätt som får alla att känna sig inkluderade och hur läroplanen i sig kan vara ett stöd när undervisningen ska formas och läggas upp. Idrottslärare 2 beskriver att det är svårt att tillgodose alla elevers behov. Samhällsläraren och naturkunskapsläraren menar att läroplanen anger att lärarna är skyldiga att ge eleverna med läs- och skrivsvårigheter individuell hjälp för att nå målen. Det alla intervjuade lärare har gemensamt är att de har en känsla av att inte räckta till, att de inte kan ge alla elever den tid och hjälp de behöver. Att som lärare, med en klass på cirka 30 elever, hinna tillgodose alla elevers behov och anpassa undervisningen efter detta är enligt min mening inte realistiskt. Dock pekar tidigare studier på att ramfaktorer så som lokaler, elevgrupper och nya läroplaner inte påverkar elevers lärande, utan det är, återigen, den enskilde läraren som har störst inverkan härvidlag (Hattie, 2009)

6.4 Medvetna metodval för att främja lärandet bland elever med läs- och skrivsvårigheter

Samtliga lärare beskriver att de medvetet använder sig av olika metoder för att främja lärandet bland elever med läs- och skrivsvårigheter och de betonar hur viktigt det är att nå ut till alla elever men samtidigt hitta rätt metod för den enskilda eleven. Här ses en skillnad mellan hur

lärarna i de olika ämnena arbetar. Idrottslärarna visar stor flexibilitet när det kommer till att, utifrån läroplanen, utforma undervisningen på ett sätt som möjliggör både praktisk och teoretisk kunskap samt utforma den efter de olika elevernas behov. Hattie (2009) menar att det viktigaste för elevers resultat är lärarens förmåga att anpassa metoder efter elevers behov och vilja att hjälpa eleverna att utvecklas. Idrottslärare 2 beskriver hur användning av olika verktyg via applikationer till mobiltelefoner fungerar bra för att fånga elevernas intresse. Vidare beskriver idrottslärare 2 att han försöker arbeta med ämneslitteratur på olika vis, bland annat som ljudböcker samt koppla den teoretiska delen till den praktiska undervisningen, något som Moats (1999) betonar vikten av. Men även lärarna i de andra ämnena visar flexibilitet. Naturkunskapsläraren beskriver hur han använder Youtube i undervisningen och hur han låter elever som har läs- och skrivsvårigheter göra mindre dagliga läxförhör för att öka deras motivation. Samhällsläraren arbetar mycket med teknik där eleverna med läs- och skrivsvårigheter får en iPad med specialprogram till hjälp.

6.5 Slutsats

Att identifiera och uppmärksamma samt vara flexibel och anpassa sin undervisning efter elevernas behov och på så sätt främja deras lärande och utveckling är vad lärarna strävar efter. Den slutsats som kan dra av denna studie är att lärare i idrott och hälsa tvingas arbeta på ett mer flexibelt sätt, jämfört med lärare i andra ämnen, för att identifiera och fånga upp elever med läs- och skrivsvårigheter. De märker att elever inte hänger med genom att de exempelvis upprepar frågor. Övriga lärare uppmärksammar snabbare när en elev har läs- och skrivsvårigheter då de oftare har skriftliga övningar. Utifrån hur lärarna beskrev sitt sätt att arbeta med undervisning och hur de påverkades av eleverna med läs- och skrivsvårigheter finns en tydlig utgångspunkt i läroplansteorin samt ramfaktorteorin. Idrottslärarna jobbar mycket med att utforma undervisning och lektioner som är både praktiska och teoretiska för att ge möjlighet att identifiera elever med läs- och skrivsvårigheter. Idrottslärarna har inte samma möjlighet till nyttjande av digitala hjälpmedel i sin undervisning som en lärare i naturkunskap har och detta gör att de använder sig av muntliga prov och längre skrivtid i dessa ämnen för elever med läs- och skrivsvårigheter. Detta visar på hur läroplansteorin används på olika vis av de olika lärarna. De har utifrån läroplanens riktlinjer utformat en undervisning som sedan eleverna reagerar på och då tar lärarna till sig detta, de ”transformerar”, gör ändringar som sedan realiserar i den dagliga undervisningen, vilket beskrivs tydligt av analysdelen i studien. Det är tydligt hur samspelet mellan lärare och elever påverkar och utformar undervisningen och hur stor påverkan elever med läs- och

skrivsvårigheter har på lärarnas arbete. Det är också tydligt hur olika ramfaktorer så som ekonomiska resurser, politiska beslut, ledningsbeslut och olika ämnens praktiska möjlighet till att nyttja olika typer av hjälpmedel har en inverkan på lärovisningens upplägg och framför allt möjligheten till att på bästa sätt hjälpa elever som har läs- och skrivsvårigheter.

Även om det finns skillnader i hur lärarna i de olika ämnena arbetar för att uppmärksamma, identifiera och sätta in resurser för elever med läs- och skrivsvårigheter kan det utläsas en gemensam nämnare. Nämligen att samtliga lärare känner sig otillräckliga, att det är för stora klasser och för många elever åt gången vilket gör det svårt att tillgodose alla elevers behov.

6.6 Metoddiskussion

Urvalet är ett målinriktat bekvämlighetsurval där jag tog kontakt med lärare i olika åldrar och med olika lång erfarenhet som jag vet brinner som för yrket och har en god vilja att hjälpa elever. Målet var dock att få lika många lärare i de praktiska ämnen som i de andra för att få en balans i studiens urval. Hade urvalet varit slumpmässigt och det hade varit okända skolor och lärare hade jag kunnat få ett annorlunda resultat. En annan möjlig svaghet är åldersskillnaderna mellan deltagarna, studiens resultat hade kunnat se annorlunda ut om de intervjuade enbart hade varit äldre eller arbetat under en längre period inom skolvärlden. Detta var dock ett medvetet val som gjordes för att få en bredare kunskap och inblick i hur lärare med olika lång erfarenhet arbetar med elever med läs- och skrivsvårigheter i respektive ämne.

För att få en bredare inblick i och förståelse för studiens data har jag använt mig av ett hermeneutiskt angreppssätt, där lärarnas egna berättelser blir en helhet av svaret (Dalen 2015, s 17). Metoden som användes var semistrukturerad för att dels kunna ställa öppna frågor och skapa en naturlig dialog och smalta av med mer detaljerade utarbetade frågor för att fokusera på syftet med studien. En av nackdelarna med intervju som metod, vilket också i denna studie var den svåraste delen, var att få tag på intervjupersonerna. Om jag haft mindre avhopp hade jag möjligen kunnat erbjuda en studie med fler respondenter och en utökad studie med fokus på hur arbetet mellan lärare i teoretiska och praktiska ämnen skiljer sig åt. Att genomföra intervjuer kräver erfarenhet och det finns en möjlighet att som intervjuare påverka svaren. Genom att exempelvis genomföra testintervjuer hade rollen som intervjuare känts mer bekväm och möjligen hade detta lett till mer relevanta följdfrågor och i sin tur mer uttömmande svar. Det hade även varit bra att genomföra en pilotintervju för att testa intervjumallen och göra eventuella modifieringar.

6.7 Fortsatt forskning

Denna studie har utgått från ett lärarperspektiv där lärarna utgått från sina egna arbetssätt och hur just de arbetar med elever som har läs- och skrivsvårigheter. En framtida studie kan vara att intervjua elever som har läs- och skrivsvårigheter och undersöka deras syn på den hjälp de får och skulle vilja få ta del av. En fortsatt studie inom detta ämne bör vara av en kvalitativ karaktär och frågeställningarna bör inrikta sig på att utforska och studera vilka hjälpmedel elever får och vilka hjälpmedel de borde få ta del av och hur eleverna ser på detta.

Käll- och litteraturförteckning

Barber, M & Mourshed, M. (2007). *How the world's best-performing school systems come out on top*. London, England; Mckinsey & Company.

Bryman, A. (2002). *Samhällsvetenskapliga metoder* (B. Nilsson, övers. & K. Granström, fackgranskn.). Malmö: Liber. (Originalarbete publicerat 2001)

Dalen, M. (2015). *Intervju som metod. 2.*, utök. uppl. Malmö: Gleerups utbildning.

Darling-Hammond, Linda & Bransford, John (red.). (2005). *Preparing teachers for a changing world: what teachers should learn and be able to do*. USA, San Francisco: Jossey-Bass.

Hassmén, N. & Hassmén, P. (2008). *Idrottsvetenskapliga forskningsmetoder*. (1. uppl.) Stockholm: SISU idrottsböcker.

Hattie, J. A. C. (2009). *Visible learning: A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement*. London, England: Routledge.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun. 3.*, rev. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Lgr 11. *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Stockholm: Skolverket. <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2575> [2019-01-07]

Lindblad, S., Linde, G., Naeslund, L. (1999). Ramfaktorteori och praktiskt förnuft. *Pedagogisk forskning i Sverige* 1, 1999.

Linde, G. (2012). *Det ska ni veta!: en introduktion till läroplansteori!*. 3., rev. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Linde, G. (2006). *Det ska ni veta!: en introduktion till läroplansteori*. (2., [rev.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Lundberg, Ingvar (2006). *Alla kan lära sig läsa och skriva*. Natur och kultur: Stockholm.

Lundgren, U.P., Säljö, R. & Liberg, C. (red.) (2014). *Lärande, skola, bildning*: [grundbok för lärare]. (3., [rev. och uppdaterade] utg.) Stockholm: Natur & Kultur.

Lundgren, Ulf P. (1989). *Att organisera omvärlden: en introduktion till läroplansteori*. 2. [dvs 4.] uppl. Stockholm: Utbildningsförl. på uppdrag av Gymnasieutredningen.

Lundvall, S., & Meckbach, J. (2008). Mind the Gap: Physical Education and Health and the Frame Factor Theory as a Tool for Analysing Educational Settings. *Physical Education And Sport Pedagogy*, 13(4), 345-364.

Moats, L.C. & Foorman, B. (2003). Measuring teachers content knowledge of language and reading. *Annals of Dyslexia*, 53, s. 23-45.

Moats, L. C. (1994). The missing foundation in teacher education. Knowledge of the structure of the spoken and written language. *Annals of Dyslexia*, 44,81-104.

Moats, L. C. (2009). Knowledge foundations for teaching reading and spelling. *Reading and Writing: An Interdisciplinary Journal*, 22(4), 379–399.

Moats, L. C. (1999). *Teaching reading is rocket science: What expert teachers of reading should know and be able to do*. American Federation of Teachers article. NW: Washington DC. https://www.readingrockets.org/pdfs/reading_rocketscience_2004.pdf [2018-01-9]

Myrberg, M. (2001). *Att förebygga och möta läs- och skrivsvårigheter*. En forskningsöversikt på uppdrag av Skolverket. Stockholm: Skolverket.

Patel, R. & Davidson, B. (2011). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. (4uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Risko, V. J., Roller, C. M., Cummins, C., Bean, R. M., Block, C. C., Anders, P. L. & Flood, J. (2008). A critical analysis of research on reading teacher education. *Reading Research Quarterly*, 43(3), 252–288.

Stadler, Ester (1994). *Dyslexi. En introduktion*. Studentlitteratur AB, 1 uppl.

Specialpedagogiska skolmyndigheten. <https://www.spsm.se/funktionsnedsattningar/las--och-skrivsvaerigheterdyslexi/> [2018-01-07]

Säljö, R. (2014). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. (3. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Taube, K. (1987). *Läsinlärning och självförtroende*. Stockholm: Prisma.

www.vetenskapsradet.se [2018-02-28]

Watt Boolsen, Merete (2007). *Kvalitativa analyser: [forskningsprocess, människa, samhälle]*. (1. uppl.) Malmö: Gleerups.

Wolff, U. (2006). Olika lässvårigheter kräver olika pedagogiska insatser. *Svenska Dyslexiföreningens Tidskrift*, 1, 8–11.

Bilagor

Bilaga 1

Litteratursökning

Syfte och frågeställningar:

Det övergripande syftet med denna studie är att undersöka hur lärare arbetar med läs- och skrivsvårigheter i idrott och hälsa jämfört med andra ämnena. Studien ska belysa på vilket sätt lärare resonerar kring och upplever sitt arbete med elever med läs- och skrivsvårigheter.

1. Hur uppmärksammar och arbetar lärare inom idrott och hälsa, jämfört med andra kärnämnen?
2. Vilken hjälp får eleverna av skolan/ lärarna utifrån sina svårigheter?
3. Hur arbetar lärarna med läs- och skrivsvårigheter utifrån läroplanen?
4. Gör lärarna medvetna metodval för att främja lärandet bland elever med läs- och skrivsvårigheter och hur ser denna eller dessa metoder ut?

Vilka sökord har du använt?

Läs- och skrivsvårigheter, dyslexi, dyslexia, idrott och hälsa, skrivsvårigheter inom praktiska ämnen, funktionsnedsättning inom skolvärlden, skrivsvårigheter, Reading and Writing.

Var har du sökt?

*Google scholar, GIH:s bibliotekskatalog, diva, Stockholmsbibliotek och Spsm.
Pub Med
Ebsco*

Sökningar som gav relevant resultat

Gih bibliotek: Reading and writing problem

Dyslexia

Läs- och skrivsvårigheter inom idrott och hälsa

Googelschollar: dyslexi, funktionsnedsättning inom skolvärden, skrivsvårigheter, skrivsvårigheter inom skolan.

Spsm: barn med läs- och skrivsvårigheter

Kommentarer

Det fanns mycket forskning kring mitt område, i med att läs- och skrivsvårigheter är ett brett område fick jag specificera mig. Det fanns många bra studier gjorda av amerikanska och engelska forskare.

Bilaga 2

Intervjumall

Intervjufrågor

Frågeställning 1

Hur uppmärksammar och arbetar lärare inom idrott och hälsa, jämfört med andra kärnämnen?

- Hur märker du om någon elev har läs- och skrivsvårigheter?
- Hur arbetar du som lärare med elever med läs- och skrivsvårigheter inom ditt ämne?
- Hur arbetar du med elever som ”faller mellan stolarna” som inte når upp till en utredning men ändå behöver extra hjälpen?
- Vilka utmaningar som lärare stöter du på med elever som har läs- och skrivsvårigheter? (ge förslag)
- Tror du det skiljer sig vilket ämne man undervisar i? (varför/ varför inte)

Frågeställning 2

Vilken hjälp får eleverna av skolan/läraren utifrån sina svårigheter?

- Vilken hjälp ger du som lärare elever med läs och skrivsvårigheter?
- Vilka tekniska hjälpmedel finns?
- Finns det specialpedagoger eller resurser som kan hjälpa till? På vilket sätt får du som lärare stötta av dessa resurser? om inte hur skulle du som lärare vilja att det såg ut med hjälp från specialpedagoger och resurser?

Frågeställning 3

Hur arbetar lärarna med läs- och skrivsvårigheter utifrån läroplanen?

- Vilken hjälp kan du som lärare ta del av kunskapsplanen/ styrdokumentet i undervisningen för att hjälpa elever med läs- och skrivsvårigheter?
- Känner du att du som lärare kan leva upp till de krav som förväntas av kursplanen att ingå i undervisningen? (förklara varför/ varför inte)

Frågeställning 4

Gör lärarna medvetna metodval för att främja lärandet bland elever med läs- och skrivsvårigheter och hur ser denna eller dessa metoder ut?

- Vilka metoder/ metodval använder du som lärare för att fånga upp elever med läs- och skrivsvårigheter?
- Vilka metoder/ metodval använder du som lärare för att hjälpa och främja elever med läs- och skrivsvårigheter?
- Hur bakas den didaktiska delen in i ditt metodval?

Övrigt

Något mer som du skulle vilja ta upp som inte har tagits upp under denna intervjun som gett dig funderingar kring ämnet?